

Utbildningsnämnden

Skolvalet till hösten 2016

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden noterar informationen till protokollet.
2. Utbildningsnämnden beslutar att utbildningsdirektören ges i uppdrag att utreda och ge förslag på hur skolplaceringen på de kommunala skolorna kan hanteras på bästa sätt.

Sammanfattning

Andelen föräldrar som fick den skola som de valt i första hand till höstterminen 2016 var 87 procent, vilket är ungefär samma nivå som året innan. Utbildningsnämndens mål på 95 procent nåddes därmed inte. Utbildningsenheten kommer att i samband med höstens kvalitetsuppföljning ta upp frågan om hur skolor arbetar med att möta och anpassa sig till söktryck för att elever i så hög utsträckning som möjligt kan erbjudas sitt förstahandsval.

Enkätundersökningen riktad till föräldrar som gjort skolval visar att föräldrar i hög grad är nöjda med den information de fått inför valet. De kanaler som används tycks fungera väl. Flertalet tycker också att valet rent praktiskt gick enkelt att genomföra på webben.

Enkätundersökningen visar att föräldrar använder flera olika källor för att få information inför valet av skola. Det föräldrar menar är allra viktigast för valet är att skolan ligger nära hemmet och därefter erfarenheter från vänner och bekanta, samt intrycket vid besök på skolan. Prov- och betygsresultat, resultat i elev- och föräldraenkäter samt skolans inriktning tycker många också är viktigt.

Föräldrar tycker i hög grad att det är viktigt att man som förälder får välja skola. Mer än 90 procent tycker att det är mycket eller ganska viktigt. Förskoleklassföräldrar svarar i högre grad att kunna välja är mycket viktigt än föräldrar som har valt till årskurs 7.

Ärendet

Ärendet handlar om skolvalet till förskoleklass och grundskola hösten 2016. Inledningsvis redovisas statistik som visar hur många elever som fått sitt förstahandsval tillgodosett.

Därefter redovisas resultat från en enkätundersökning riktad till föräldrar som valt skola för sitt barn till hösten 2016. Enkäten skickades i februari 2016 per e-post till hälften av vårdnadshavarna som gjort ett skolval. Vid två vårdnadshavare valdes den ena slumpmässigt. Efter två påminnelser hade totalt 581 föräldrar svarat, vilket är 53 procent av dem som fick enkäten. En bortfallsanalys visar att fördelningen på kommundelar i svaren överensstämmer med den faktiska fördelningen på kommundelar. En majoritet av föräldrarna som svarat, 60 procent, hade valt till förskoleklass. 26 procent hade valt till åk 7. Liknande undersökningar har genomförts de tre föregående åren.

Andelen som fick skolan de valt i första hand

Andelen föräldrar som fick den skola de valt i första hand till höstterminen 2016 var 87 procent. Det är ungefär samma nivå som året innan (-0,6 procentenheter) och innebär att andelen som fått förstahandsval fortsätter att ligga en bit från Utbildningsnämndens mål på 95 procent.

I valen till förskoleklass fick fler den skola de valt i första hand än i grundskolans senare årskurser. Av dem som sökte till förskoleklass fick 92 procent sitt förstahandsval, en viss minskning sedan året innan. I årskurs 7 fick 79 procent sitt förstahandsval, vilket är en något större andel än föregående år.

Denna statistik omfattar de som är så kallade ”måste-väljare”, det vill säga det är barn som ska börja förskoleklass eller går på en skola som inte har någon högre årskurs. Många elever som börjar i fristående skolor efter förskoleklass börjar på den fristående skolan när skolan de går på har högre årskurs. De är alltså inte ”måste-väljare”, och ingår därför inte i denna statistik. Skolbytet anmäls då i kommunens system, men urvalsprocessen om antalet sökande är fler än antalet platser hanteras av den fristående skolan och inte i kommunens system. Detta gäller exempelvis de två Kunskapsskolorna och Internationella Engelska skolan.

De två skolor som har flest förstahandssökande är liksom föregående år Eklidens skola och Myrsjöskolan. 272¹ respektive 294 respektive elever sökte till dessa skolor i första hand.

Totalt fanns 36 skolor i skolvalet till hösten 2016. Drygt hälften av dem, 22 skolor, tog emot 95 procent av de som sökte till dem i första hand. 17 av skolorna tog emot alla förstahandssökande. Två skolor är nya, Inspira Älta och Lilla Nacka.

De skolor som i lägst grad tog emot dem som sökt skolan i första hand är Eklidens skola (69 procent), Älta skola (73 procent) och Myrsjöskolan (81 procent). (De stora fristående

---

¹ Här ingår inte elever i musikklass.

skolorna är inte medräknade här eftersom flertalet val till dem sker utanför kommunens system.)

Tabell 1 Val till förskoleklass och grundskola i Nacka²

Val till höstterminen	Antal skolval	Andel som fått första-handsval av skola (%)
2004	2 150	96
2005	2 206	94
2006	2 225	95
2007	2 267	95
2008	2 313	93
2009	2 377	97
2010	2 008	97
2011	2 106	95
2012	2 049	92
2013	2 348	93
2014	2 349	92
2015	2 184	88
2016	2 175	87

	Antal skolval		Andel som fått första-handsval av skola (%)	
	2015	2016	2015	2016
Förskoleklass	1370	1372	95	92
År 1	34	31	65	77
År 4	71	87	85	79
År 6	66	82	91	77
År 7	643	603	73	79
Totalt	2184	2175	88	87

Andel elever som fått sitt första-, andra- eller tredjehandsval

Skolvalsstatistiken är inte helt lätt att studera eftersom den ändras allteftersom det sker förändringar på skolorna, t ex kan elever flytta eller komma in på profilskolor i andra kommuner. Dessutom kan statistikverktyget i Nacka 24 inte alltid avläsa om en ändring av en skolplacering är att betrakta som ett första- andra- eller tredjehandsval. Därför bör dessa siffror ses som en ögonblicksbild från det tillfälle statistiken togs fram. (mars- 16)

Om man adderar andel elever som fick sitt första- eller andrahandsval blir resultatet 95,6% och om även tredjehandsvalen läggs till blir resultatet att 99,82% av ”måsteväljarna” fick något av sina tre val.

² Fr.o.m. 2010 redovisas enbart val för dem som måste göra ett val då eleven ska börja förskoleklass eller elevens skola saknar högre årskurs. Val till skolor utanför Nacka ingår ej fr o m 2015.

Det var fyra elever, två till förskoleklass och två till årskurs 7, som inte kunde beredas plats på något av sina tre val. I dessa fall kontaktades vårdnadshavarna och de valde en skola i fjärde hand och där fick de plats.

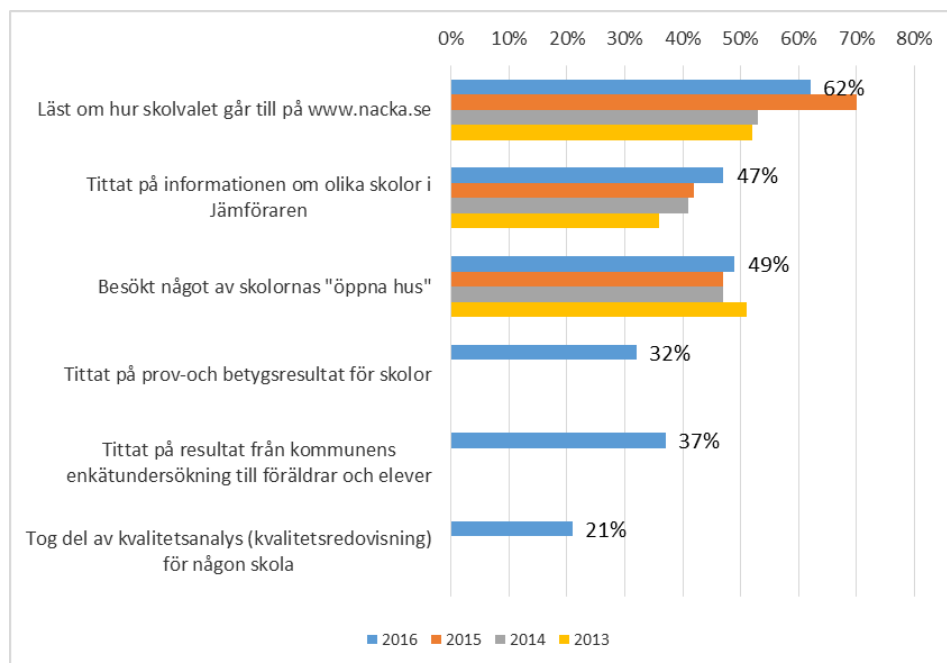
Resultat i enkätundersökning till föräldrar

Information inför skolvalet

Många föräldrar är aktiva inför skolvalet. Sex av tio föräldrar hade läst på www.nacka.se om hur skolvalet går till. Föräldrar kan också hitta information om skolor och jämföra skolornas kvalitet i Nackas webbverktyg Jämföraren. 47 procent hade gjort det, vilket är något fler än tidigare år. Hälften av föräldrarna hade besökt någon skolas informationsmöte, som ofta kallas öppet hus.

Det är relativt små skillnader mellan kommundelar, men liksom tidigare är det något fler av föräldrarna i Fisksätra som har använt Jämföraren.

Figur 1: Andel föräldrar som använt olika informationskällor

Föräldrar som hade använt [nacka.se](http://www.nacka.se) och Jämföraren tycker i hög grad att de var bra. Mer än 95 procent svarade att de var mycket eller ganska bra.

I de öppna svaren om Jämföraren skriver några föräldrar att det är bra att få en samlad bild och att kunna jämföra flera skolor med varandra. Några uttrycker att de skulle vilja se flera mått, exempelvis om skolornas arbete mot mobbing, personalomsättning och klasstorlekar.

Några påpekar att det är svårt att jämföra när det saknas data för en del skolor. Skäl till att det saknas data är som regel litet antal svar, låg svarsfrekvens eller att skolan är ny.

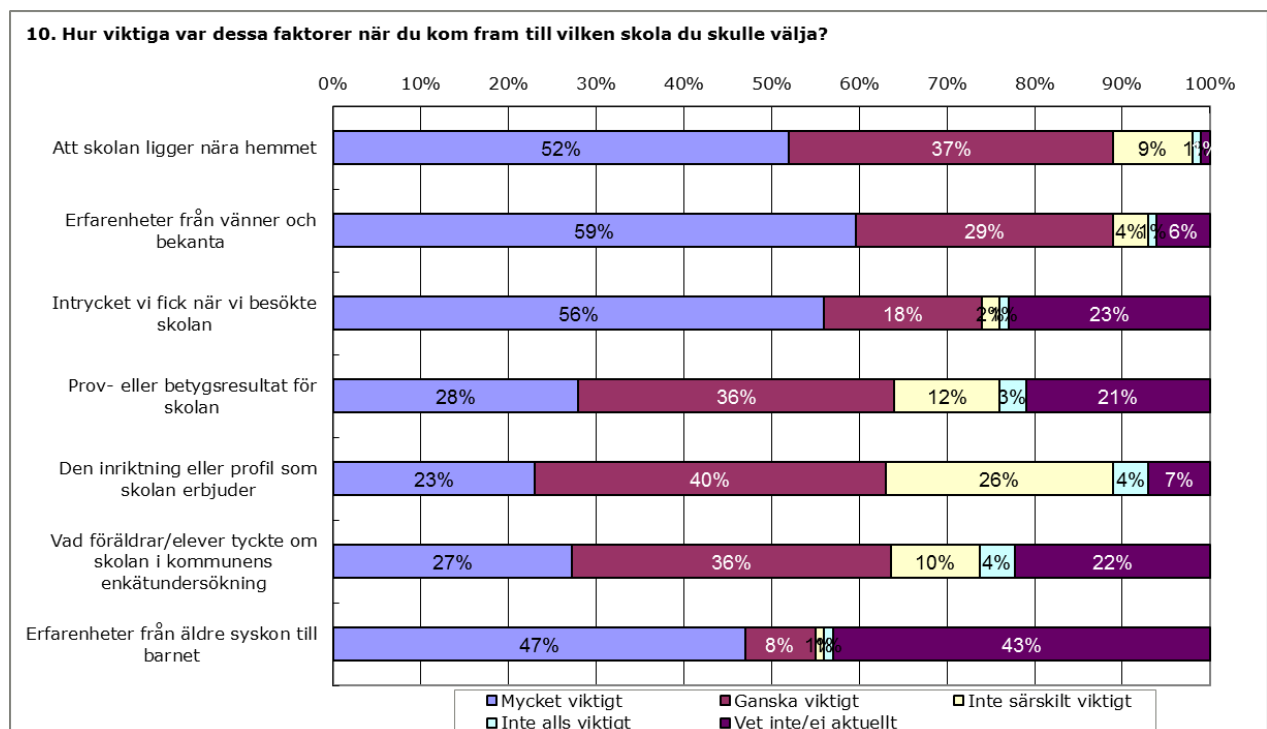
På frågan om de saknade något i informationen svarar 15 procent av föräldrarna ja. Den mest frekventa synpunkten gäller information om skolornas öppna hus/informationsmöten. Många föräldrar önskar en samlad information över när de öppna husen för såväl fristående som kommunala skolor äger rum, gärna på Nacka kommuns webbsida. I tidigare års undersökningar har föräldrar efterlyst information om fritidshem, men i år gällde bara enstaka synpunkter informationen om fritidshem, vilket sannolikt beror på att informationen i Jämföraren om fritidshem utökats.

Faktorer som är viktiga i valet av skola

Föräldrar fick ta ställning till hur viktiga olika faktorer var vid valet av skola. De faktorer som hamnar allra högst är att skolan ligger nära hemmet och erfarenheter från vänner och bekanta, samt intrycket vid besök på skolan. Prov och betygsresultat, resultat elev- och föräldraenkäter samt skolans inriktning tycker många också är viktigt, men färre svarar att det är mycket viktigt.

En jämförelse mellan kommundelar visar att Fisksätrabor sätter större värde prov och betygsresultat, inriktning och enkätresultat, medan de i mindre grad tycker att det är viktigt om skolan ligger nära.

Figur 2 Föräldrar 2016 om olika fakturers betydelse för skolvalet

Närhet är viktigt

Drygt hälften, 54 procent, väljer den närmaste skolan med den aktuella årskursen i första hand. 29 procent svarar att flera skolor ligger ungefär på samma avstånd, och att de valt en av dem. 17 procent svarar att de valde en annan skola än de närmaste, och bland dem som sökte till årskurs 7 var andelen högre, 27 procent. I Fisksätra är det vanligare att välja en annan skola än den närmaste.

De flesta valde en skola i den egna kommundelen. Att välja en skola i en annan kommundel är vanligast i Fisksätra, där många valde en skola i Saltsjöbaden. Även i Saltsjöbaden var det förhållandevis vanligt att välja en skola i en annan kommundel. Mönstret är likartat som föregående år, men det är fler som valt en skola i den egna kommundelen i Fisksätra och Älta än förra året. I jämförelsen behöver man beakta att kommundelarna är olika stora.

Tabell 2 Var ligger skolan som du valde i första hand?

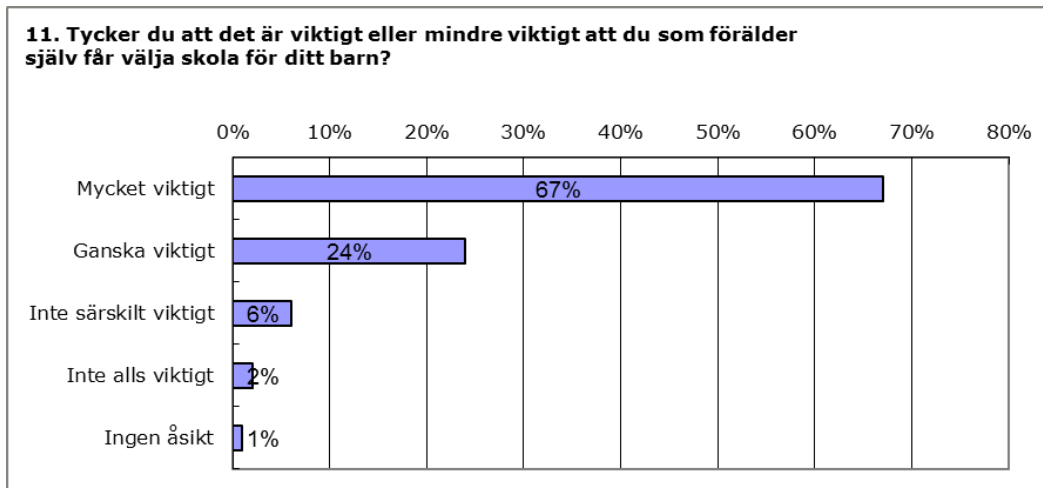
		barnet bor i...					
		Total	Boo	Fisksätra	Saltsjö- baden	Sicklaön	Älta
skolan vald i första hand ligger i...	Boo	35%	96%	10%	1%	1%	1%
	Fisksätra	2%	0%	37%	0%	0%	0%
	Saltsjöbaden	13%	0%	33%	82%	1%	0%
	Sicklaön	37%	4%	20%	14%	99%	9%
	Älta	13%	0%	0%	1%	0%	90%
	Utanför Nacka	1%	0%	0%	1%	0%	0%
	Svarande	575	201	30	79	179	81

Är det viktigt att välja skola?

Föräldrar tycker i hög grad att det är viktigt att man som förälder får välja skola. 91 procent av alla svarande tycker att det är mycket eller ganska viktigt. Föräldrar som har valt till förskoleklass svarar i högre grad att det är mycket viktigt än föräldrar som har valt till årskurs 7 (73 respektive 54 procent). Föräldrar i Fisksätra anser i högre grad än i andra delar av kommunen att det är mycket viktigt.

En del har kommenterat sitt svar. Bland dem som tycker att det är viktigt att få välja nämns att valet ger dem möjlighet att se till att barnet får gå på en skola som är bra eller har den profil de önskar. Några menar att kvaliteten varierar och att det är därför bra att få välja skola. Bland dem som inte tycker att det är viktigt att få välja ges kommentarer om att det vore bättre att bli placerad på den närmsta skolan, och att alla skolor borde vara bra.

Figur 3 Föräldrar 2016

Genomförandet av skolvalet i Nacka24

När det gäller själva genomförandet av valet på webben tycker 83 procent av föräldrarna att webbsidan Nacka 24 var mycket eller ganska lätt att använda, en liten minskning från förra året, men fortfarande högre än åren dessförinnan. I synpunkter i fri text framkommer att en del har haft problem att logga in. En del synpunkter gäller utformning och struktur på sidan generellt, som av en del upplevs som rörig. Andra har specifika synpunkter som att det exempelvis är svårt att veta var olika val ska göras. Utbildningsenheten ser nu över olika möjligheter när det gäller skolvalssystem i framtiden.

Utbildningsenhetens kommentar

Minskningen av andelen som fått sitt förstahandsval av skola jämfört med för några år sedan är tydlig. Man behöver dock vara medveten om att i denna statistik belyses val till flera av de fristående skolorna dåligt.

Att hantera stora svängningar i söktryck är en utmaning för skolorna. Samtidigt är en hög ambition i att möta valen viktig för att upprätthålla en hög grad av valfrihet och i förlängningen också nöjda föräldrar och elever. Enligt skollagen ska elever placeras ”vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå.” Kravet på att försöka tillgodose föräldrars önskemål är tydligt i både skollag och i Nackas mål.

Till flera fristående skolor är det idag lång kö. Det innebär också att det är svårt för nyinflyttade till kommunen att få plats på dessa skolor om de inte ställt barnen i kö i förväg. Detsamma gäller nyanlända elever vars valfrihet blir begränsad när få skolor har lediga platser.

I den utbyggnad som Nacka står inför är det avgörande att system och skolor kan hantera och möta föräldrars val, och också att alla skolor upplevs som attraktiva. I samband med årets kvalitetsuppföljning, som äger rum i höst, kommer utbildningsenheten fråga hur skolor arbetar med att möta söktrycket för att elever i så hög utsträckning som möjligt kan erbjudas sitt förstahandsval. Utbildningsenheten kommer också att påbörja diskussioner med de stora fristående skolorna och deras huvudmän om att det är önskvärt att de tar emot elever boende i Nacka i första hand.

Informationen på www.nacka.se och i Jämföraren har utvecklats stegvis de senaste åren. Sedan förra året har informationen i Jämföraren utökats när det gäller fritidshem. Det är glädjande att enkätundersökningen visar att föräldrar i hög grad är nöjda med den information som de har fått inför skolvalet. Utbildningsenheten har via enkäten fått underlag för att förtydliga viss information och utveckla delar i systemet. Det arbetet har redan påbörjats. En del synpunkter gäller att skolornas egen information behöver bli tydligare. Många föräldrar efterlyser bättre samlad information om när skolor har öppet hus och andra informationsmöten. Utbildningsenheten kommer inom kort att ta fram förslag på samordning av skolornas informationsmöten.

En del föräldrakommentarer gäller att det är otydligt hur urvalet går till om det är fler sökande än platser. I Nacka är det rektor för skolan som avgör om sökande kan få plats på skolan. Utbildningsenheten föreslår att vi får i uppdrag att utreda och ge förslag på hur skolplaceringen på de kommunala skolorna kan hanteras på bästa sätt. Ett alternativ kan vara att utbildningsnämnden antar riktlinjer som rektorerna tillämpar. Ett annat alternativ kan vara att antagningen hanteras centralt i kommunen. Förslaget bör redovisas i juni och med avsikt att införas vid skolvalet till hösten 2017.

Under året har skolval debatterats en hel del nationellt. Utbildningsenheten har berättat om Nackas erfarenheter av aktivt skolval för bland annat Skolkommissionen, som tillsatts av regeringen, för företrädare för Friskolornas riksförbund med flera. Utbildningsenheten menar att det finns fördelar med det system som finns i Nacka som innebär att alla föräldrar gör ett aktivt skolval. Denna undersökning visar att föräldrar också sätter värde på möjligheten att välja. En sambandsanalys av kommunens elevenkäter visar att elever som går i den skola de vill är i högre grad nöjda med sin skola. Att kunna påverka vilken skola man går i förefaller alltså vara viktigt för hur man upplever sin skoldag.

I en nyligen publicerad SNS-rapport *Information – ett verktyg för bättre skolsystem* har Gabriel Heller Sahlgren och Henrik Jordahl gått igenom forskning om informationens betydelse på skolområdet. Forskningen i Sverige är begränsad, men utifrån internationell forskning menar de att mycket tyder på att offentliggörande av skolors resultat har positiva effekter på kvaliteten i flera skolsystem. Effekterna uppkommer genom att föräldrar väljer mer högpresterande skolor, men sporrar också sämre skolor och andra aktörer att förbättra sina resultat. De menar att också att det sannolikt inte är nödvändigt att alla föräldrar gör välinformerade val för att dessa mekanismer ska fungera, utan en informerad minoritets beteende kan gynna även andra.

Författarna trycker också på vikten av hur informationen är utformad. Den bör exempelvis omfatta mjuka värden, och helst förädlingsvärden, det vill säga mått på elevers kunskapsutveckling.

Utbildningsenheten menar att rapportens resultat när det gäller betydelsen av kvalitetsinformation för att utveckla skolan är intressant och ligger väl i linje med erfarenheterna i Nacka när det gäller hur kvalitetsinformation används i skolval och påverkar olika aktörer att utveckla kvaliteten.

Enkätundersökningen visar att föräldrar i relativt hög grad använder flera olika källor i valet av skola. Utbildningsenheten tycker att det är värt att notera att föräldrar i Fisksätra liksom i tidigare års undersökningar är särskilt aktiva inför skolvalet när det gäller att ta del av olika källor inför skolvalet. I OECD rapporten *Improving Schools in Sweden: An OECD Perspective* skriver OECD att föräldrar som tillhör minoriteter kan ha sämre tillgång till information inför skolval. Många föräldrar i Fisksätra har utländsk bakgrund, men vår undersökning ger alltså inte stöd för att de skulle ta del av information i mindre grad, utan de är tvärtom mer aktiva.

Carina Legerius
Utvärderingsexpert
Utbildningsenheten

Lotta Valentin
Enhetschef
Utbildningsenheten